

Landsstyrets årsberetning 2018

Norske Kvinners Sanitetsforening ble etablert 26. februar 1896. Organisasjonen er en landsdekkende frivillig organisasjon som er forankret i lokalsamfunnene gjennom 650 lokale foreninger. Norske Kvinners Sanitetsforening har som formål å bidra til et trygt og inkluderende samfunn ved frivillig innsats innenfor helse- og sosialområdet. Vi har et særlig fokus på kvinners helse og livsvilkår.

I tillegg er Norske Kvinners Sanitetsforening en omfattende ideell aktør som eier og driver ulike helse- og sosialinstitusjoner fra barnehager til seniorsentre, fra lavterskeltilbud til høyspesialiserte tjenester over hele landet. Lokalforeningene og underliggende virksomheter er egne juridiske subjekter. I henhold til strategisk plan skal organisasjonen ha et særlig fokus på innsats innenfor helse- og sosialområdet, utvikling av organisasjonen, og innsats for å påvirke våre omgivelser innenfor organisasjonens innsatsområder. Sanitetskvinnene forebygger, utvikler hjelpetiltak og påvirker samfunnet for å bistå de som trenger oss mest.

I 2018 feiret vi at det var 40 år siden likestillingsloven ble vedtatt. Etter fire tiår med kvinnekamp kunne likestillings-

landet Norge slå seg på brystet som et foregangsland. Men, fortsatt vet vi mer om menns helse enn kvinners, noe som har alvorlige konsekvenser for mange kvinner. Mye medisinsk kunnskap bygger på mannen som norm, og vi vet fortsatt mindre om kvinners sykdom og helse, og om hvordan dette skiller seg fra menns. Sanitetskvinnene dokumenterte forskjellene.

«Modig, nytenkende og likestilt» er tittelen på organisasjonens nye strategiske plan som ble vedtatt på landsmøtet i september. Et slagord å leve opp til som Norges største kvinneorganisasjon. I 2018 opplevde mange kvinner at barselomsorgen var under press. For å sikre en trygg fødsels- og barselomsorg i hele landet, krevde Sanitetskvinnene at alle kommuner sørger for at fødsels- og barselomsorgen som tilbys er i tråd med nasjonale retningslinjer for svangerskapsomsorgen.

Vi bor i et av verdens mest likestilte land, men det er likevel en vei å gå. Det er fortsatt behov for en sterk kvinneorganisasjon.

Rød knapp-alliansen er et samarbeid med seks organisasjoner som står sammen for å stoppe volden mot kvinner. Her fra et arrangement sammen med tidligere justisminister Tor-Mikkel Wara.

Vold mot kvinner

Både kvinner og menn i Norge utsettes for vold fra noen som står dem nær, men når det kommer til seksualisert vold, grov og gjentakende partnervold, så rammes kvinner i langt større grad enn menn. Av de som anmeldes for voldtekt, er over 98 prosent menn. Hvert fjerde drap i Norge er et partnerdrap, og de aller fleste ofrene er kvinner. Volden er med andre ord et kjønnproblem. Kvinner utsettes for vold fordi de er kvinner, og derfor jobber Sanitetskvinnene for nulltoleranse for vold mot kvinner.

Frivillige bistår voldsutsatte

Kvinner som rømmer fra en voldelig partner opplever ofte å stå helt alene etter at oppholdet på krisesenteret er over. Følelsen av isolasjon og ensomhet gjør at mange velger å flytte tilbake til overgriper. Dette ønsker prosjektet Ressursvenn å forhindre, ved å gi voldsutsatte kvinner en frivillig Ressursvenn som kan være et medmenneske, og en viktig støttespiller i den vanskelige tiden når de skal etablere et nytt liv, uten relasjon til overgriper. Oslo Sanitetsforening startet opp pilotprosjektet i 2016, og i august 2017 startet arbeidet med å gjøre Ressursvenn til et nasjonalt prosjekt. I 2018 ble 35 frivillige rundt omkring i landet kurset, og 11 voldsutsatte kvinner fikk en frivillig Ressursvenn.

Ja betyr ja

I underkant av 1 av 10 kvinner blir voldtatt i løpet av livet. De fleste voldtekter i Norge skjer på fest, og de involverte er som regel under 25 år, og kjenner hverandre gjerne fra før.

Derfor driver Norske Kvinners Sanitetsforening den holdningsskapende kampanjen Ja betyr ja, som fokuserer på viktigheten av samtykke til sex. Gjennom skolebesøk nådde vi i 2018 ut til 7500 elever på videregående skoler over hele landet. I tillegg hadde vi en storstilt kampanje i sosiale medier i russetiden, der blant andre Helsesista la ut innlegg om Ja betyr ja-kampanjen på Snapchat. Med støtte fra ExtraStiftelsen fikk vi også laget tre filmer, der skuespillere gjenforteller historier fra virkeligheten om manglende samtykke i forbindelse med deling av nakenbilder og sex. Filmene blir brukt i foredrag på de videregående skolene.

Rød knapp

Vold og overgrep er tabubelagt. Det første skrittet for å bekjempe volden er å bryte tausheten, og det er ideen bak Rød knapp-alliansen Stopp vold mot kvinner. Seks organisasjoner samarbeider (Juridisk rådgivning for kvinner, Islamsk råd, Reform – ressurscenter for menn, Virke, Krisesentersekretariatet og Sanitetskvinnene), og deler ut røde knapper og driver politisk påvirkning. På fem år er over 400.000 knapper delt ut, og våre lokalforeninger står for en betydelig del av utdelingen. Hvert år arrangerer alliansen en konferanse i forbindelse med FN's dag for avskaffelse av vold mot kvinner den 25. november. Tema for årets konferanse var voldtekt i nære relasjoner og i lukkede fellesskap.

I 2018 ble det brukt 2,4 millioner kroner på vårt arbeid mot vold mot kvinner.

Flere og flere lokalforeninger starter opp med basisaktiviteten Sisterhood. Målet med Sisterhood er at jentene skal utvikle gode venninnerelasjoner, styrke sin psykiske helse, og utfolde seg selv positivt.

Larvik sanitetsforening arrangerte sykkelopplæring for minoritetskvinner.

Styrke jenters selvbilde til å ta egne trygge valg

I dagens samfunn plages mange ungdommer av tanker om stress, bekymringer og at de ikke strekker til. Jenter er langt oftere enn gutter utsatt for de ulike psykiske plagene som måles gjennom undersøkelser. Sanitetskvinner har tradisjon for å bidra til en trygg oppvekst og god helse. Gjennom ulike aktiviteter og kampanjer har sanitetskvinnene bidratt til å styrke unge jenters selvbilde, og satt skjønnhetstyranniet på agendaen for politikere på nasjonalt nivå.

Sisterhood

Forskning har vist at det å jobbe kjønns spesifikt gjennom jentegrupper har positiv effekt på unge jenters selvfølelse og livskvalitet. I samarbeid med Sisterhood Norge i Oslo kommune, har Norske Kvinners Sanitetsforening i 2018 arrangert to kurs for våre frivillige som vil starte opp med basisaktiviteten Sisterhood, som er nettopp jentegrupper. Målet med Sisterhood er at jentene skal utvikle gode venninnerelasjoner, styrke sin psykiske helse og utfolde seg selv positivt. 28 Sanitetskvinner har i 2018 deltatt på et gruppeleder kurs.

Sanitetens uke

I Sanitetens uke ble det også i 2018 satt fokus på hvordan voksne kan være gode rollemodeller for ungdom i den mest krevende alderen. Blant annet handler dette om å si hyggelige ting til hverandre som ikke går på utseendet, men personlige egenskaper. Vi videreførte også kampanjen

#jeglikerdeg, der unge og voksne ble invitert til å skrive noe hyggelig om en annen person som ikke omhandler utseendet.

Sanitetskvinnene har siden 2014 jobbet med å bekjempe kroppspress, og gjennom målrettet politisk arbeid på nasjonalt nivå, og samarbeid med organisasjoner, gir kampen vår nå resultater. I Stortinget ble det enstemmig vedtatt at kroppspress skal implementeres i opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse. I tillegg skal det sikres et forsterket tilsyn med usunn reklame mot barn og unge som promoterer urealistiske skjønnhetsidealer og bidrar til kroppspress, noe som er helt i tråd med Sanitetskvinnenes mangeårige kamp mot retusjert reklame.

Mangfold og inkludering

Norske Kvinners Sanitetsforening er en inkluderende organisasjon og medlemsmassen skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Syv lokalforeninger har hatt inkluderingsworkshops, og 55 minoritetskvinner fikk gavemedlemskap i 2018. Vi er alle sanitetskvinner, og sammen gjør vi hverandre bedre!

Språkvenn

Å snakke språket er avgjørende for å forstå systemet i et nytt land, få venner, komme i jobb og kjenne at man bidrar til fellesskapet – faktorer som påvirker livskvalitet og helse. Derfor inviterer Norske Kvinners Sanitetsforening til lavterskel møteplasser for minoritetskvinner der det snakkes norsk. 75 foreninger har drevet Språkvenn-aktiviteter i 2018.

Lokalforeninger selger maiblomster til inntekt for barn og unge. Inntektene bidrar blant annet til sanitetsforeningens tilbud rettet mot de unges fysiske og psykiske helse.

Høytlesing for barn gjennom Lesevenn er et tilbud lokalforeninger i hele landet tilbyr for å stimulere til barns fantasi, bedre språkforståelse samt gi minoritetsbarn muligheten til økt kulturforståelse og språktrening. Bildet er fra da Framnes sanitetsforening leste på biblioteket under landsmøtet i Tønsberg.

Aktiviteter på asylmottak

Fordi antallet asylsøkere til Norge har vært lavt siden 2016 er enkelte asylmottak der Norske Kvinners Sanitetsforening drev aktiviteter blitt lagt ned. Likevel har våre frivillige nådd ut til cirka 150 kvinner på asylmottak med tilbud om alt fra bowling og familieleir til kulturkafé og sykkelkurs. Slike aktiviteter er verdifulle i en hverdag preget av passivitet og usikkerhet.

Mamma i nytt land

Sanitetskvinnene har alltid vært opptatt av mødrehelse, og i løpet av året har vi ønsket å bidra til å lette noen av bekymringene minoritetskvinner har rundt morsrollen i Norge. I 2018 startet vi arbeidet med et foreldreveiledningskurs for minoritetskvinner, og i samarbeid med Oslo universitetssykehus har vi bidratt til at 17 gravide minoritetskvinner med lite sosialt nettverk, begrensede norskkunnskaper, og liten kjennskap til helsevesenet har fått ekstra støtte og trygghet fra en flerkulturell doula under svangerskap, fødsel og i barseltiden.

Helse i et minoritetsperspektiv

Minoritetskvinnehelse har vært tydelig på dagsorden i 2018, og i oktober ble det arrangert en integreringssamling med dette som tema. 65 sanitetskvinner deltok, en tredjedel med minoritetsbakgrunn. Det ble også arrangert en nasjonal debatt om kvinnelig kjønnslemlestelse, og en helsedag om livmorhalskreft der rundt 50 minoritetskvinner fikk gratis celleprøve og informasjon om kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.

Vi anslår at over 2000 minoritetskvinner er direkte berørt av Sanitetskvinnenes arbeid gjennom 2018. Antallet indirekte berørte (venninner, slektninger, døtre, mødre) er mye, mye høyere.

I 2018 ble det brukt 4 millioner kroner på vårt arbeid for mangfold, inkludering og integrering.

Barn og unge

Sanitetskvinnene har i over 100 år hatt tilbud rettet mot barn og unges fysiske og psykiske helse. I 2018 har lokal-

Status basisaktiviteter ved årsskiftet:

I tillegg til et bredt mangfold av aktiviteter, har Sanitetskvinnene valgt å satse spesielt på syv basisaktiviteter som det jobbes med å spre over hele landet:

- Kløvertur – lavterskel turtilbud for eldre
- Språkvenn – språktrening for minoritetskvinner
- Lesevenn – høytlesning for barn
- Dig In – sunn mat for ungdom
- Ressursvenn – frivillig innsats overfor voldutsatte kvinner
- Sisterhood – nettverksgrupper for unge jenter
- Omsorgsberedskap – en ressurs for trygge lokalsamfunn

- 160 lokalforeninger
- 75 lokalforeninger
- 30 lokalforeninger
- 22 lokalforeninger
- 8 kommuner
- 5 lokalforeninger
- 300 lokalforeninger

Sanitetskvinner fra Hordaland bidrar i den nasjonale dugnaden «Sammen redder vi liv».

I snøfokk og kulde - Kløverturer arrangeres i hele landet, uansett vær, bare gode klær!

foreninger blant annet servert skolemåltid, hatt leksehjelp, arrangert ferie- og sommerleir, og hatt arrangementer for barn i forbindelse med jul og andre høytider.

Lesevenn

Høytlesing for barn med trygge voksne som rollemodeller, er et tilbud utviklet av Norske Kvinners Sanitetsforening. Gjennom å bli lest høyt for vil vi gi barn mulighet til bedre språkforståelse, stimulering av fantasien samt gi minoritetsbarn muligheten til økt kulturforståelse og språktrening. Derfor har lokalforeninger basisaktiviteten Lesevenn i barnehager, på skole, SFO eller bibliotek. 30 foreninger er i gang med aktiviteten, og flere planlegger oppstart.

Dig In

Matvaner etableres ofte i ung alder, og det er derfor viktig for barn og unge å utvikle sunne matvaner så tidlig som mulig. I 2018 har 23 lokalforeninger landet rundt bidratt til å gi ungdom som bor alene matlagingskurs, og en innføring i sunne matvarevalg, økonomi og egen helse.

En håndsrekning

Barn som vokser opp i familier med svak økonomi, risikerer å havne utenfor det sosiale fellesskapet, blant annet på grunn av høye kostnader for å delta på fritidsaktiviteter. Mange har heller ikke råd til skoleutstyr som PC, eller til å delta på turer og organiserte fritidsaktiviteter som ofte er viktige møteplasser for sosial læring. Gjennom Egmont Fondets prosjekt «En håndsrekning» fikk Sanitetskvinnene mulighet til å gi økonomisk støtte til aktiviteter som er knyttet opp til fritid, skole og læring til rundt 600 barn i 2018.

Min dag i dag

Det er mange grunner til at barn opplever at livet er vanskelig. Det kan være egen sykdom, alvorlig sykdom i familien, kompliserte familieforhold, og noen barn sliter også med å finne sin plass sosialt. Da kan en helt egen dag som gir barnet følelsen av å bli sett gi et lysglimt i hverdagen, og gjøre livet litt bedre. En slik dag kan være å møte en kjendis, ta med klassen på restaurant eller familien til en opplevelsespark. Alle ønskemål er kvalitetssikret av fagfolk som jobber med barna. Omlag 200 barn fra 3 til 18 år fikk i 2018 en slik dag.

I 2018 ble det brukt 4,7 millioner kroner på vårt mangfoldige arbeid blant barn og unge.

Trygg og god alderdom

Eldre skal være hjemmeboende lengst mulig og mange av tiltakene i helse og omsorgstjenestene handler om å utsette hjelpebehov. Det er derfor viktig å gjøre den enkelte mer selvhjulpne i hverdagen. Sanitetskvinnene har alltid hatt et sterk engasjement for eldre, og har flere aktiviteter for denne aldersgruppen blant annet når det gjelder fysisk aktivitet og ernæring.

Kløvertur

Siden 2017 har sanitetskvinner rundt om i hele landet arrangert Kløvertur, som er et tilbud om utendørsaktivitet. Konseptet er åpent slik at alle skal kunne delta. I 2018 var det nærmere 160 sanitetsforeninger som hadde startet opp denne aktiviteten. 56 sanitetsforeninger fikk i 2018 et økonomisk tilskudd fra N.K.S. slik at de lettere skulle komme i gang med aktiviteten. I 2018 har Kløvertur bidratt til nærmere 5900 turopplevelser. Aldersspennet på deltakerne er fra 22 år til 96 år, men hovedvekt av de som deltar er

Trondhjem sanitetsforening har en fadderordning i Asossa i Etiopia.

pensjonister. Av de 56 lokalforeningene som fikk økonomisk tilskudd fra Norske Kvinners Sanitetsforening rapportere 25 % at de samarbeidet med sykehjem/eldresenter for å få med de eldste eldre på tur. Målet med Kløverturer er blant annet at alle som deltar skal få frisk luft og oppleve gleden av fysisk aktivitet. Å forebygge ensomhet og isolasjon er også et viktig mål med aktiviteten.

Min mathistorie

Sanitetskvinnene jobber også for eldre og viktigheten av ernæring. Av landets 41 000 sykehjemsbeboere er opptil 60 % feil- eller underernærte, eller står i fare for å bli det. En av tre eldre som er i risikozonen har heller ikke fått utarbeidet en ernæringsplan.

På FNs internasjonale dag for menneskerettigheter lanserte Sanitetskvinnene og FIAN, rapporten Min mathistorie, der sykehjemsbeboere forteller hva de syntes om maten de får servert. Min mathistorie handler om retten til fullgod mat og ernæring på sykehjem, og er et samarbeidsprosjekt mellom FIAN Norge og Sanitetskvinnene. Prosjektet har hatt som mål å fremme stemmene til eldre sykehjemsbeboere og styrke beboernes mulighet for medbestemmelse over egen hverdag.

Vår søsterorganisasjon i Etiopia

Sanitetskvinnenes engasjement strekker seg ut over Norges grenser. For syv år siden etablerte vi en søsterorganisasjon i Etiopia, Women's Health Association of Ethiopia (WHAE). Her får sårbare, fattige kvinner opplæring i helsefremmende arbeid, og hjelp til å starte inntektsbringende arbeid. Skal etiopiske kvinner være i stand til å bestemme over egen kropp, må de både få kunnskap og økonomi til å ta reelle

valg. I 2018 gikk den nåværende finansieringsavtalen med norske myndigheter (Norad) ut, og det ble levert en søknad om støtte for fire nye år. I tillegg bidrar våre lokalforeninger i stor grad med både finansiering og kunnskapsoverføring. I 2018 inngikk 15 norske lokalforeninger fadderskapsavtaler med lokalforeninger i Etiopia. Avtalene forplikter lokalforeningene til å betale 40.000 kroner i året i minimum tre år.

I 2018 ble det brukt 2,2 millioner kroner på å støtte vår søsterorganisasjon i Etiopia.

Trygge lokalsamfunn

Omsorgsberedskap er en aktivitet som engasjerer mange. Nærmere 3000 sanitetskvinner er beredskapsfrivillige, og vi har nærmere 130 Omsorgsberedskapsgrupper som samarbeider med sin kommune. Vi er på plass i alle fylker.

2018 har vært et år der vi har fått flere grupper, og flere som har vært aktive. Året var også det store skogbrannåret. Brannmannskap trenger mat og påfyll for å kunne være ute på lange oppdrag, og vi har hatt oppdrag både i Kviteseid, Sel, Rindal og Halden.

Totalforsvaret er et ord som brukes mer og mer. Det handler om hvordan det militære forsvaret, og den sivile beredskapen i Norge skal støtte hverandre i alle landets kommuner.

Den store NATO-øvelsen Trident Juncture preget hele beredskapsfeltet i høst. Våre grupper i Elverum, Ørland og Orkdal fikk bli med på helseøvelsen i tilknytning til NATO-øvelsen.

Likestilling stod på agendaen under Arendalsuka i 2018 og ble diskutert av dette panelet, fra venstre samfunnsdebattant Mahmoud Farahmand, tidligere barne- og likestillingsminister Linda H. Helleland, likestillingsombud Hanne Bjurstrøm, forfatter og blogger Kristin Gjelsvik, stortingspolitiker Anette Trettebergstuen. Debattleder: Marie Simonsen.

Sanitetskvinnene er også opptatt av hverdagsberedskapen, og er stolte over at vi er med i den nasjonale dugnaden «Sammen redder vi liv». Vi har tatt ansvaret for å lære eldre å gjenkjenne symptomer på hjerneslag, hjerteinfarkt og hjertestans. Det er viktig å vite at kvinner og menn har litt ulike symptomer, og at eldre ofte også kan ha litt vagere symptomer. Hovedmålet vårt er å senke terskelen for å ringe 113. Eldre skal vite at der får de hjelp og veiledning.

I 2018 ble det brukt 3,1 millioner kroner på vårt arbeid for trygge lokalsamfunn.

Samfunnsaktør lokalt og globalt

Sanitetskvinnene har alltid vært og er en viktig samfunnsaktør. Vårt politiske arbeid lokalt og nasjonalt skal være med på å sette dagsorden og søkelyset på viktige, likestillingspolitiske saker.

I 2018 har vi særlig hatt fokus på forskning på kvinnehelse, forebygging av vold mot kvinner, integrering av minoritetskvinner, og psykisk helse blant barn og unge. Det har

vært tre store politiske saker hvor Sanitetskvinnene har engasjert seg aktivt i samfunnsdebatten, og det er fødsels- og barselomsorgen, regulering av markedsføring av kosmetisk kirurgi, og endring av abortloven. I alle sakene har Sanitetskvinnene vist sin styrke ved å engasjere seg både lokalt og nasjonalt.

Tradisjonen tro arbeider Sanitetskvinnene også med politisk påvirkning i et internasjonalt perspektiv. Det gjøres hovedsakelig gjennom vår søsterorganisasjon i Etiopia, WHAE, og deltakelse på FNs årlige kvinnekommisjon i New York. Kvinnekommisjonens samling er den største globale møteplassen for diskusjon om kvinners helse og livsvilkår. Vi organiserte også et eget arrangement hvor temaet var familieplanlegging og abort, med et spesielt fokus på land i Latin-Amerika og Afrika.

PRISER

Vinner av Fredrikkeprisen:

Vinner av Kvinnehelseforskningsprisen

Vinner av pris for Årets forening:

Vinner av pris for Årets prosjekt:

Vinner av pris for Årets verver:

Vinner av Dørsjøprisen for godt integreringsarbeid: Nannestad sanitetsforening

Marie Simonsen

Berit Schei

Narvik Unge sanitetsforening

Sandes sanitetsforening for sitt arbeid med merking av retusjert reklame

Grasmyr sanitetsforening med vekst på 61%

Sanitets-Norge rundt

Fastelavnsverksted på Mathallen Vippa i Oslo. Sanitetsforeningene i Oslo inviterte til verksted for store og små for å binde fastelavnsris i alle slags farger.

Hektisk sommer for beredskapsgruppene. Sommerens varmerekorder og lite nedbør førte til høy aktivitet for foreningenes omsorgsberedskapsgrupper, også for Sel sanitetsforening.

Lærerikt møte om skjønnhetstyranniet. I mars arrangerte Rødenes sanitetsforening temadag på Marker skole om sunn kroppsopplevelse, og å lære å bli glad i kroppen sin.

*Kløvertur på krigshistorisk grunn. Åsgårdstrand sanitetsforening hadde rekorddel-
takelse på sin Kløvertur. Målet var å besøke Berg som var interneringsleir
under krigen.*

*Våren 2018 reiste lokale sanitetsforeninger rundt på skoler
i hele landet og snakket med russen om Ja betyr Ja. Hele
200 000 russ er nådd med budskapet og kampanjefilmen
i sosiale medier. Sanitetskvinner fra Møre og Romsdal viser
her frem klistremerkene som ble delt ut til russen.*

*Blomstrer igjen for barn og unge. Ingen blomst i Norge har gjort like stor forskjell som Maiblostm, og den er derfor Sanitetskvinnenes sterkeste
symbol for arbeidet rettet mot barn og unge. I skien ville alle bli leste for av sanitetskvinner fra Telemarks da «Maiblostmestkspresen» kom på tur.*

Sanitetskvinnene som forskningsaktør

Hønefoss sanitetsforening kom i 2018 med sjekk på en million kroner øremerket kvinnehelseforskning

Norske Kvinners Sanitetsforening har stått for forskning og utvikling siden 1916, og vi arbeider fortsatt aktivt for å tette kunnskapshull på kvinners helse. Vi arbeider for å inkludere kjønnsperspektiv i diagnostisering, behandling og rehabilitering. Sanitetskvinnene støtter forskning på kvinnesykdommer, sykdommer som oftere rammer kvinner, og sykdommer som gir andre symptomer enn hos menn.

Norske Kvinners Sanitetsforening skal være en ledende aktør innen forskning på kvinnehelse, og den fremste enkeltbidragsyter til forskning på kvinners helse og livsvilkår i Norge.

Årlig forvalter organisasjonen 20-25 millioner kroner som kommer fra organisasjonen selv, og fra ExtraStiftelsen. Forskningsstrategien «Kvinner og barn først» (2014-2018) har vært førende i 2018 ved utlysning og tildeling av midler fra egne fond, men arbeidet med ny forskningsstrategi ble startet opp i 2018, og legges til grunn ved neste tildeling.

Tildeling for 2018:

Kreftfondet

Utvikling av nye strategier for immunterapi av metastatisk brystkreft. Doktorgradsstipendiat Camilla Wolowczyk, MSc i molekylær medisin.

Hovedveileder professor dr. scient, Geir Bjørkøy ved fakultetet for teknologi, Senter for fremragende forskning, CEMIR, Institutt for kreftforskning og molekylærmedisin, Det medisinske fakultet, NTNU.

Revmatismefondet

Uprøving av ny behandling av systemisk sklerose.

Doktorgradsstipendiat Håvard Fretheim, cand. medisin.

Hovedveileder post.doc Anna-Maria Hoffmann Vold, Avdeling for revmatologi, OUS, Rikshospitalet.

Doktorgradsstipendiat Huynh Phuong Thao Nguyen, Lege i spesialisering Sykehuset Innlandet. HF, divisjon Lillehammer. *Effects of anti-rheumatic treatment on pathways involved in pathogenesis of inflammatory rheumatic diseases and their cardiovascular manifestations.*

Hovedveileder er lege/forskningsmentor Ivana Hollan ved Revmatismesykehuset på Lillehammer/Harvard medical. School/Brigham and Women's Hospital, Boston, USA

Fond for psykisk helse

PhD Stipendiat psykolog Hanna Punsvik Eilersen, Modum bad. *Longstanding eating disorders and personality disorders, mediators for 14-years long term outcome.* Hovedveileder post.doc klinisk psykologspesialist Kari Anne Vrabel, Modum bad.

PhD stipendiat Christine Sundgot-Borgen ved Idrettshøgskolen. *Sunn kroppsopplevelse.* Hovedveileder professor Solfrid Bratland Sanda ved Høgskolen i Telemark.

PhD stipendiat og jordmor Nanna Voldner. *Reproduktiv helse blant papirløse immigranter.*

Hovedveileder professor Siri Vangen ved Nasjonal Kompetansetjeneste for kvinnehelse, Oslo Universitets-sykehus, Rikshospitalet.

Fond for barn og unge

Stipendiat ernæringsfysiolog Eli Anne Myrvoll Blomkvist ved Sørlandet sykehus. *Barns matmot 2.0. En klyngerandomisert webbasert intervensjonsstudie.*

Hovedveileder professor Nina Cecilie Øverby, Universitetet i Agder.

Stipendiat farmasøyt Anna Simone Frank.

Kvinner med hypothyreose i svangerskapet – hvordan påvirker mors sykdom og medisinbruk hennes svangerskap og barnets utvikling?

Hovedveileder professor Hedvig Nordeng ved Farmasøytisk institutt, UiO.

Kvinnemedisinsk fond

Stipendiat cand.med. Per Kristen Teigen.

Kroniske Vulvasmerter – RCT studie av et tverrfaglig behandlingstilbud.

Hovedveileder professor Berit Schei ved St. Olavs Hospital, NTNU.

Stipendiat i biokjemi Justyna Polack. *Analyse av B-celler ved multippel sklerose.*

Hovedveileder Andreas Lossius, lege, postdoc. Avd. for immunologi og transfusjonsmedisin, UiO.

Stipendiat MSc i fysioterapi Sandra Lødeng Gluppe.

Postpartum exercise and diastasis recti abdominis – mammasage et problem etter fødsel?

Hovedveileder professor Kari Bø ved Idrettshøgskolen.

Osteoporosefondet

Kvinnehelseportalen.no. *Kunnskapsportal om kvinners helse.*

Prosjektleder Anne Winsnes Rødland. Prosjektansvarlig Linda Marie Rustad, direktør Kilden, NFR.

Disputaser 2018

Via ExtraStiftelsen

Cand.med. Cecilie Heramb, Institutt for klinisk medisin disputerte 16.11.18 med avhandlingen *Hereditary breast cancer in South-Eastern Norway.*

BRCA1/2- testing of breast cancer patients. Mutation spectrum and potential modifiers in Norwegian BRCA1/2 carriers.

Kvinnehelseforskningspris 2018

Kvinnehelseforskningsprisen 2018 ble gitt til Berit Schei, NTNU/St.Olavs Hospital. Schei har det eneste professoratet på kvinnehelse i Norge i dag. Hun er lege og spesialist i fødselshjelp og kvinnesykdommer. Hennes doktorgrad «*Trapped in painful love. Physical and sexual abuse by spouse – a risk factor of gynaecological disorders and adverse perinatal outcomes*», var Norges første medisinske doktorgrad om helsekonsekvenser av vold mot kvinner, som er et av Norske Kvinners Sanitetsforening sine store satsningsområder.

Schei var en drivkraft for å opprette voldtekstmottak ved St. Olavs Hospital, i København og Canada, og er en stor kvinnehelseambassadør for Sanitetskvinnene. Hun har stått på barrikadene for kvinnehelse siden hun ble utdannet lege. Kjønn og helse, vold og traumatiske hendelser og helse, reproduktiv helse, svangerskapsforløp og fødselsutfall, osteoporose og benbrudd – årsaker, utbredelse og global helse er fortsatt hennes hovedinteresser, og hennes pågående prosjekter har fortsatt stor kvinnehelserelevans. Berit Schei har en imponerende merittliste og omfattende forskning på flere viktige områder for kvinnehelse både nasjonalt og internasjonalt.

Hva vet vi om kvinners helse?

I 2018 lanserte vi rapporten «*Hva vet vi om kvinners helse*» i samarbeid med Kilden Kjønnforskning. Rapporten er resultatet av forprosjektet til nettportalen kvinnehelseportalen.no, og som tar for seg kvinners helse og kjønnsforskjeller i helse. Rapporten viser at det fortsatt mangler mye medisinsk kunnskap om kvinners helse. Det er grunn til å spørre om det gjør at kvinner får et dårligere helsetilbud enn menn, og rapporten slår fast at det er behov for en nettportal som kan formidle forskningsbasert kunnskap om kvinners helse og behandlingstilbud. En slik portal kan formidle kunnskapen som finnes, men også vise hva vi ennå ikke vet om kvinnehelse, og være et godt utgangspunkt for videre forskning på området.

I 2018 ble det bevilget 11,8 millioner kroner fra egne forskningsfond til fem nye 3-årige kvinnehelseforskningsprosjekter, og 6,9 millioner kroner til tre nye 3-årige prosjekter via ExtraStiftelsen. Til sammen hadde Norske Kvinners Sanitetskvinner 36 pågående forskningsløp i 2018. I tillegg ble det brukt 4,1 millioner kroner til generelt kvinnehelsearbeid.

Sanitetskvinnene som ideell aktør

Sanitetskvinnene eier og driver et stort mangfold av virksomheter innen helse- og sosialområdet. Vi driver blant annet innenfor barnevern, revmatismesykehus, tilbyr spesialisthelsetjenester innenfor geriatri og demens, habiliterings- og rehabiliteringsplasser for unge og voksne, sykehjem, seniorsentre, barnehager og helsehus. Disse driftes gjennom avtaler med enten de regionale helseforetakene eller kommunene. I tillegg eier Sanitetskvinnene fem veiledningssentre som ligger i de ulike helseregionene. Sentrene er i hovedsak finansiert av Helsedirektoratet, og tilbyr tjenester til pårørende til personer med rusavhengighet og psykiske lidelser. I 2018 økte sentrene sin aktivitet med 15 prosent. Den største økningen er i gruppen med foreldre som pårørende, men pågangen av barn som pårørende er også økende.

Tilbudet som sentrene gir er et gratis lavterskeltilbud. Gjennom gruppesamtaler og individuelle samtaler sørger de for bistand og hjelp til pårørende i alle aldre, og sørger således for et tilbud som det offentlige ikke har etablert.

Kjennetegn ideelle virksomheter

Sanitetskvinnene gjennomførte flere strategiske grep i 2018. En av målsettingene var å styrke organisasjonens posisjon som ideell aktør. Derfor vedtok landsstyret en rekke kjennetegn som skal prege våre virksomheter, og bidra til å styrke deres posisjon.

Som en nytenkende, samfunnsbygger, og ideell velferdsaktør skal en virksomhet eid og drevet av sanitetskvinnene:

- være preget av verdighet og respekt
- brukerne skal oppleve tilleggsverdien av frivillig innslag der det er hensiktsmessig
- ha et livssynsnøytralt verdigrunnlag
- ha et arbeidsmiljø preget av sosialt entreprenørskap, kompetanse, engasjement, samarbeid og tverrfaglig samspill
- være drevet med kvalitet i tråd med forskningsbasert praksis
- ha kundefokus og brukermedvirkning i praksis
- være drevet med bærekraft, miljøbevissthet og økonomisk ansvarlighet
- har åpenhet om økonomi, og at økonomisk overskudd skal tilbakeføres virksomheten til beste for brukerne og utvikling av tjenesten

Å eie og drive virksomheter og forvaltning av eiendom er krevende for en frivillig organisasjon. Derfor etablerte sekretariatet i 2018 en ny avdeling: ideell virksomhet, forskning og utvikling. Avdelingen har det overordnede ansvaret for forskningsaktivitet, politisk medvirkningsarbeid og utvikling av den ideelle virksomheten. Sistnevnte arbeidsoppgave innebærer å gi bistand til lokalforeningene, og deres virksomhet innenfor eiendomsforvaltning og styring av ideelle virksomheter.

Kløversamling

For å styrke samarbeidet mellom våre virksomheter og aktivitet på området organiserte vi en samling for de som er involvert i våre virksomheter. Tidligere byråd for næring og eierskap i Oslo kommune, Geir Lippestad, var en av foredragsholderne på samlingen. Han snakket blant annet om viktigheten av å profesjonalisere og sikre god eierstyring. I tillegg var N.K.S.drevne Olaviken alderspsykiatriske sykehus og deres eier Bergen Sanitetsforening til stede. De gav oss et godt innblikk i nødvendigheten av god dialog og rolleavklaring mellom virksomhet og eiere som grunnlag for bedre rolleforståelse.

Antall medlemmer og foreninger

Antall medlemmer og lokalforeninger

Ved utgangen av 2018 var det registrert 648 lokalforeninger og 41 040 medlemmer.

Fylke	Antall betalende
Akershus	2 967
Aust-Agder	629
Buskerud	2 217
Finnmark	608
Hedmark	1 915
Hordaland	1 437
Møre og Romsdal	2 681
Nordland	2 133
Oppland	2 750
Oslo	1 451
Rogaland	5 023
Sogn og Fjordane	1 508
Telemark	841
Troms	1 101
Trøndelag-Nord	4 809
Trøndelag-Sør	4 264
Vest-Agder	1 003
Vestfold	2 591
Østfold	1 112
Totalt	41 040

Takk til våre støttespillere:

- ExtraStiftelsen
- Sparebankstiftelsen
- Reidar og Gunnar Holsts Legat
- Gjensidigestiftelsen
- Helsedirektoratet
- Integrerings – og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- Egmont Fonden
- Justisdepartementet v/ Kompetansesenteret for kriminalitetsforebygging
- Ladies Circle Norge
- Utlendingsdirektoratet (UDI)
- Barne- ungdoms og familiedirektoratet (BUFDIR)
- Tryg
- Face 2 Face
- Industrifinans
- En ekstra takk til alle lokalforeninger som støtter opp om Norske Kvinners Sanitetsforening sine forsknings - og utviklingsfond

Økonomiske hovedlinjer

Norske Kvinners Sanitetsforening presenterer sitt årsregnskap etter aktivitet. Regnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1988 og i henhold til regnskapsstandarden NRS(F) God regnskapsskikk for ideelle organisasjoner.

Fremlagte regnskap og årsberetning gjelder for sekretariatet til Norske Kvinners Sanitetsforening som er organisasjonens administrative apparat, og ledes av generalsekretæren. Sekretariatet har ansvar for organisasjonens daglige drift, og behandler saker etter retningslinjer og fullmakter vedtatt av landsstyret/sentralstyret. Sekretariatet har kontor i Kirkegata 15, 0153 Oslo.

Regnskapet omfatter ikke Norske Kvinners Sanitetsforenings fylkeslag og lokalforeninger, eller ideelle virksomheter i Norge, da disse er selvstendige organisasjoner med egne vedtekter. I regnskapet fremkommer den delen av økonomien i fylkesforeninger og lokalforeninger som gjelder overføringer fra Norske Kvinners Sanitetsforening.

Aktivitetsregnskapet viser et overskudd på kr 17,0 millioner kroner. Overskuddet stammer fra salg av Munthesgate 33, (19,7 millioner kroner), og overføring fra avvikling NKS Kløverinstitusjonene AS (2,1 millioner kroner). På den negative siden var det budsjettert med overførsel fra Lotteri og Stiftelsestilsynet knyttet til Norsk Tippings overskudd til humanitære og samfunnsnyttige organisasjoner på 7,7 millioner kroner. Overførslene ble 1,8 millioner kroner lavere enn forventet. I tillegg var det budsjettert inntekter fra avkastning på finansplasseringer på kr 3,3 millioner kroner. Resultatet ble -0,8 millioner kroner. Kostnadene er i henhold til budsjett.

Organisasjonen har brukt 80,2 millioner kroner til humanitært arbeid og 7,6 millioner kroner til administrasjon. Formålskostnadene er 90 prosent av de samlede kostnadene i foreningen. Brutto midler anskaffet til humanitære formål var 105,6 millioner kroner. Norske Kvinners Sanitetsforening hadde i 2018 inntekter fra det offentlige og andre stiftelser på kr 45,4 millioner kroner.

Norske Kvinners Sanitetsforening samlet i 2018 inn 19,7 millioner kroner fra medlemmer, private givere, lokalforeninger og fylkeslag. I tillegg til dette beløpet kommer 10,7 millioner kroner i medlemsinntekter.

Norske Kvinners Sanitetsforening har bistand fra Industrifinans til forvaltning av egenkapital. Avkastning fra finansporteføljen gir årlig bidrag til drift av organisasjonen. Kapitalen forvaltet i tråd med Statens pensjonsfond utlands etiske retningslinjer, og etter en finansstrategi vedtatt av landsstyret. Norske Kvinners Sanitetsforening hadde per 31/12-18 plassert kr 115,1 millioner kroner i markedsbaserte finansielle omløpsmidler. Alle plasseringene er i verdipapirfond og er sammensatt i tråd med vedtatt strategi og med hensyn til sikkerhet, risikospredning og likviditet. Eksterne inntekter fra samarbeidspartnere forvaltes i tråd med føringer for tilskuddet. Organisasjonen anses ikke for å ha vesentlig finansiell risiko innenfor fremlagte regnskap og balanse.

Risikovurdering, organisasjon og miljø

Organisasjonens største risiko er knyttet til eierskap og drift av ulike helse og sosialvirksomheter. Det er stort fokus på risikoreduserende tiltak for den enkelte virksomhet, og også på hvordan uventede hendelser kan skade brukere av våre tilbud, ansatte, organisasjonens omdømme og konsekvenser av dette.

Det fremlagte regnskapet for 2018 gir rettvise oversikt over utvikling og resultat av virksomhet og stilling. Årsregnskapet for 2018 er satt opp med en forutsetning om at det skal være fortsatt drift og utvikling av organisasjonen. Det forventes vekst i kommende regnskapsår, både økonomisk knyttet til aktiviteter, og medlemsvekst.

Sekretariatet har sekretærfunksjon for landsmøtet, landsstyret, sentralstyret og arbeidsutvalget. Det ivaretar arbeidsoppgaver som medlemsregister, økonomi, regnskap, informasjon/kommunikasjon, medlemsblad, organisasjonsutvikling og opplæring. Sekretariatet ivaretar fagområdene kvinnehelse, barn og unge, eldre, forskning og utvikling,

samt organiserer store prosjekter som for eksempel nasjonale konferanser. Sekretariatet ledes av generalsekretær Grete Herlofson.

Sekretariatet hadde i 2018 et samlet sykefravær på 2,01 prosent, som fordelte seg på 1.43 prosent på sykmeldinger foreskrevet av lege og 0.58 prosent var egenmeldinger.

Norske Kvinners Sanitetsforening har et aktivt forhold til sykefravær og arbeidsmiljø. Sekretariatet har hatt 30 ansatte som utgjør 28,2 årsverk. Organisasjonen har faste møter mellom plasstillitsvalgt, verneombud og ledelse. Bedriftshelsetjeneste er tilgjengelig ved behov. Det har ikke vært ulykker eller skader knyttet til virksomheten, og er heller ikke registrert forhold som kan påvirke det ytre miljø.

Det var ansatt 28 kvinner og 2 menn i sekretariatet. I landsstyret og sentralstyret er det kun kvinner. Ved utlysning av stillinger blir kvinner og menn behandlet likt.

Arbeidsmiljøet anses for å være godt.

Det er ikke registrert forhold som kan påvirke det ytre miljøet.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapsloven paragraf 3-3a bekreftes det at forutsetning om fortsatt drift er tilstede. Til grunn for antagelsen ligger budsjett for 2019 og årets resultat. Norske Kvinners Sanitetsforening er i en sunn organisatorisk, økonomisk og finansiell stilling.

Sentralstyrets godkjenning av årsrapporten 2018
Oslo 24. mai 2019

Ellen-Sofie Egeland

Ellen-Sofie Egeland
Organisasjonsleder

Grete Herlofson

Grete Herlofson
Generalsekretær

Anette Tinglum

Anette Tinglum
1. nestleder

Anja H. Helleland

Anja Helleland
2. nestleder

Ingunn Arntun

Ingunn Arntun
Styremedlem

Marie Darell

Marie Darell
Styremedlem

Anita Rokstad

Anita Rokstad
Styremedlem

Lisbeth Magnussen

Lisbeth Magnussen
Styremedlem